

NADERE KENNISMAKING MET TANTE ROOSJE

- I. *Introductie voor de docent.*
- II. *Lesdoelen*
- III. *Inleesteksten*
- IV. *Lessuggesties*

I. **Introductie voor de docent.**

De leerkracht pakt het verhaal op bij de terugkeer van Roosje naar Nederland en staat kort stil bij de periode 1930-1940. Roosje maakt haar handelsschool af en bekwaamt zich meer en meer in het dansen en heeft nationaal en internationaal veel succes.

Ze trouwt op 23-jarige leeftijd met Leo, die NSB'er blijkt te zijn. Na forse ruzies scheidt Roosje en begint voor zichzelf een goed lopende dansschool.

De Duitsers vallen in 1940 Nederland binnen. Al snel worden er discriminerende maatregelen genomen tegen Nederlanders met Joodse achtergrond. De Duitsers werden geholpen door leden van de Nederlandse NSB (Nationaal Socialistische Beweging). De ideeën van de NSB leken erg op die van Hitler. Behalve door de NSB werden de Duitsers ook geholpen door andere Nederlanders die er zelf beter van hoopten te worden.

Langzaam maar zeker worden steeds meer beperkingen opgelegd aan Nederlanders met een Joodse achtergrond. (...) *Ik mag geen radio meer hebben,.....kinderen van Joden mogen alleen naar Joodse scholen, ik mag niet meer naar restaurants, hotels, bioscopen, het strand, het park.....*De Nederlandse joden worden stap voor stap afgezonderd van de rest van de bevolking. Allerlei plekken worden 'Voor joden verboden'. Er worden steeds meer maatregelen tegen de joden ingevoerd. Roosje besluit niet aan die maatregelen mee te doen, ondanks de hoge straffen die op overtreding staan.

Roosjes passie voor dansen blijft heel belangrijk voor haar, dus start ze met succes vier nieuwe dansscholen. Dat succes wordt nog vergroot door het introduceren van nieuwe dansen in Nederland. Roosjes foto staat in tijdschriften, ze heeft internationale erkenning en waardering en ze komt zelfs in het bioscoopjournaal (filmbeelden op de tijdlijn).

Roosje kan uitstekend dansen. Ze begint met Leo Crielaars een dansschool, en trouwt met hem in 1937. Ze bezoekt internationale dansconferenties in Brussel, Parijs, Londen en Berlijn, maakt naam en wordt een zeer bekende danseres. Het huwelijk houdt echter geen stand, in 1939 gaan Roosje en Leo uit elkaar. In 1940 volgt de definitieve scheiding. Een belangrijke reden daarvoor is dat Leo steeds meer onder invloed van zijn broer en diens racistische opvattingen raakt. Als ze een keer ruzie hebben, zegt Leo: 'Heb je Mein Kampf niet gelezen? De Joden zullen uitgemoord worden. Misschien heb jij geluk omdat je met mij getrouwd bent.'

In 1940, kort na de scheiding, valt het Duitse leger Nederland binnen. Voor Joden wordt het leven steeds moeilijker. Ze worden verplicht om een gele Jodenster op hun kleding te dragen. Roosje vindt deze maatregelen een inperking van haar vrijheid en trekt zich er niets van aan. Dan mag ze niet meer op de dansschool van Leo lesgeven. Roosje besluit nu zelf een dansschool te openen, hoewel dat voor Joden is verboden. Ze wordt gearresteerd door de Nederlandse politie, omdat ze nooit de verplichte Jodenster draagt. Haar ex-man Leo heeft haar verraden.

II. Lesdoelen

- Leerlingen kunnen verwoorden wat er globaal gebeurde tijdens de Duitse bezetting van Nederland.
- Leerlingen kunnen zich inleven in de persoon Roosje Glaser.
- leerlingen kunnen Roosje in de context van de tijd plaatsen.
- Leerlingen leren een genuanceerd standpunt in te nemen op basis van argumenten en feiten..
- Leerlingen leren na te denken over huidige dilemma's en keuzes waar mensen voor staan

III. Inleesteksten

De lessen zijn verdeeld in sub-thema's (zie hierna). Ieder sub-thema kan kort ingeleid worden met een vertelling/ uitleg die ontleend is aan de inleesteksten.

Een internationale ster

Na haar jeugd in Duitsland en de tienerjaren in Nederland, heeft Roosje zich ontwikkeld tot een succesvolle danseres. Dansen speelt een heel belangrijke rol in haar leven. Dat geeft haar niet alleen plezier, maar zorgt er ook voor dat ze geld kan verdienen met het geven van danslessen. Ze maakt kennis met Leo Crielaars, een dansleraar, en wordt door hem uitgenodigd om samen danslessen te verzorgen. Het is een groot succes. Met zijn tweeën doen ze in heel Europa mee aan danswedstrijden. Roosje verandert haar achternaam van Glaser in 'Glacér', omdat ze die naam internationaler vindt klinken. Dit leven bevalt haar prima en Roosje en Leo besluiten om te gaan trouwen. Bij de bruiloft zijn alleen een paar vrienden en de broer van Leo aanwezig. Roosje heeft al jaren voor de bruiloft met haar ouders gebroken. Haar ouders hebben moeite met haar nieuwe levensstijl.

Roosje en Leo

Ongelukkig getrouwd

De dansschool van Leo en Roosje loopt uitstekend, maar al snel ontstaan er problemen. Roosje en haar man wonen bij Leo's broer Marinus in huis. Marinus bewondert de Nazi-partij van Adolf Hitler en hij hoopt dat in Nederland ook sterke leiders als Hitler aan de macht zullen komen. Hij vindt ook dat vrouwen hun man zonder meer moeten gehoorzamen. Hij maakt veel ruzie met Roosje omdat ze hem tegenspreekt en Joods is. Leo vindt het een moeilijke situatie, want hij kijkt erg op tegen zijn broer. Roosje wil niet langer bij Martinus in huis wonen en Leo en Roosje besluiten om te verhuizen. Nu ze niet meer bij Marinus wonen, is het leven voor hun beiden beter geworden, maar Leo blijft naar zijn

broer luisteren. Samen bezoeken ze bijeenkomsten van de NSB, een Nederlandse partij met dezelfde ideeën als Hitlers NSDAP.

Ondertussen ontmoet Roosje een andere man, Kees van Meteren, en ze brengen samen veel tijd door. Leo wordt jaloers en hij maakt veel ruzie. Leo zegt dat de Joden uitgemoord zullen worden, want dat staat in Hitlers boek *Mein Kampf*. Hij voegt daar nog aan toe dat Roosje misschien kan blijven leven, omdat ze met hem is getrouwd. Het huwelijk duurt niet lang meer. Marinus dringt er bij Leo op aan dat hij van 'die Jodin' moet scheiden, maar het is Roosje die als eerste een scheiding voorstelt. Leo accepteert dat niet en zegt dat als ze gaan scheiden, hij het initiatief zal nemen. Dat gebeurt, Roosje is niet langer getrouwd en verlaat de dansschool.

[*Filmfragment 'Leo en Roosje, gehuwd en gescheiden'](#) (Kijken tot 4:20. Via deze link begint het filmpje op het juiste moment, maar het fragment moet door de docent zelf op het juiste moment worden beëindigd)

De oorlog begint

Kort na de scheiding valt het Duitse leger Nederland op 10 mei 1940 binnen. John, de broer van Roosje moet als soldaat Den Haag verdedigen. Het Nederlandse leger weet de Duitsers even te vertragen, maar al na een paar dagen geven de Nederlanders zich over (15 mei 1940). De Duitsers hebben Rotterdam gebombardeerd en de Nederlandse generaals willen meer bombardementen voorkomen. Voordat Nederland zich overgeeft, is koningin Wilhelmina al naar Engeland gevlucht. Roosje heeft daar kritiek op, maar ze maakt zich nu vooral zorgen om de toekomst van de Joden in Nederland, nu de Duitsers en hun NSB-aanhangers zoals Leo en Marinus aan de macht zijn. Haar broer is als krijgsgevangene opgesloten in een kamp in Rotterdam. Roosje fietst naar Rotterdam en weet met een leugen de bewaker te misleiden en haar broer te bevrijden.

[*Filmbeelden van het polygoonjournaal over de Duitse invasie van mei 1940](#)

'Voor Joden verboden'

Het Duitse bewind neemt steeds meer anti-Joodse maatregelen. Roosje vindt deze maatregelen een inperking van haar vrijheid en ze besluit om zich er niks van aan te trekken. Ze draagt geen Jodenster en gaat toch op terrassen en andere verboden plekken zitten. Door haar jeugd in Duitsland spreekt ze goed Duits en soms praat ze zelfs met Duitse soldaten die ook op die terrassen zitten. Er is een groter probleem: ze mag niet meer op de dansschool van Leo lesgeven en hij wil haar ook niet haar dansdiploma's teruggeven. Leo belooft dat hij alles zal doen om haar kapot te maken. Hij wil ervoor zorgen dat Roosje geen danslessen meer kan geven. Daarom stuurt hij uiteindelijk de onderstaande brief naar de autoriteiten:

's-Hertogenbosch, 28 februari 1942

*Aan den hoogedelgestrenghe heer
mr. Van Leeuwen, Procureur Generaal van het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch*

Hoogedelgestrenghe heer,

Daar de cultuurkamer momenteel al enige weken geleden officieel is opgericht kom ik weer terug op uw schrijven van 28 oktober. Daarin deelde u mij mede dat dansles geven door joden voorlopig door kon gaan.

Toen echter de verordening afkwam heb ik direct contact opgenomen met de politie en de cultuurkamer over het geval Roosje Glaser.

De heer Vos, inspecteur van politie alhier deelde mij mee dat Roosje Glaser in het bezit is van een brief van de cultuurkamer, ondertekend door de secretaris van de afdeling gezelschapsdans, waarin staat dat ze

*voorlopig door kan gaan. Zolang hij andersluidend bericht kreeg kon hij er niets aan doen.
Daarna heb ik mij in verbinding gesteld met bovengenoemde secretaris die mij vertelde dat die brief van de cultuurkamer nu niet meer geldig is en hij het nu wel eens zou uitzoeken.
Omdat ik echter vrees dat vanwege de drukte dit geval op de lange baan zal worden geschoven wend ik mij tot u om deze zaak definitief opgelost te zien.
Hopende dat u dit schrijven in overweging wilt nemen, bij voorbaat mijn dank.*

*Hoogachtend,
L.J.Crielaars*

Een geheime dansschool

Leo stuurde de brief niet zonder reden, Roosje is een geduchte concurrent. Als antwoord op Leo's tegenwerkingen heeft Roosje zelf een dansschool geopend. Na een moeilijk begin krijgt ze in meerdere plaatsen in Nederland toch een groot aantal leerlingen. Ze heeft veel succes, zelfs nadat ze van de Duitse bezetter niet meer mag lesgeven, omdat haar Joodse afkomst aan de autoriteiten was doorgegeven. Joden mogen namelijk niet in het openbaar lesgeven. Roosjes ouders hebben aangeboden om de zolder van hun huis als dansschool in te richten.

[*Filmfragment 'Ondanks verbod door verraad gaat Roosje door'](#) (kijken tot 20:26. Via deze link begint het filmpje op het juiste moment, maar het fragment moet door de docent zelf op het juiste moment worden beëindigd)

Zo kan Roosje toch nog lesgeven aan haar leerlingen en wordt de band met haar ouders versterkt. Op een dag komt Roosje toch in de problemen met de bezetter. Ze wordt gearresteerd door de Nederlandse politie, nadat iemand heeft doorgegeven dat Roosje nooit de verplichte Jodenster draagt. Haar ex-man Leo heeft haar weer verraden. Roosje wordt zes weken lang opgesloten in een gevangenis van de SS. Ze wordt redelijk goed behandeld, maar ze is enorm opgelucht als ze weer vrij is. Ze vervalst haar naam en persoonlijke gegevens (identiteit), en verhuist naar een andere stad.

[*Filmfragment 'Roosje start haar eigen dansschool'](#) (kijken tot 18:08. Via deze link begint het filmpje op het juiste moment, maar het fragment moet door de docent zelf op het juiste moment worden beëindigd)

*leerlingen komen illegale dansschool van Roosje binnen, 1942 - <http://youtu.be/3FMlByz4Nr4>
privécollectie van Paul Glaser

Roosje rechts vooraan met leerlingen van de 'geheime' dansschool

IV. Lessuggesties

U kunt de les(sen) inleiden door de context te schetsen waarin tante Roosje opgroeide en waarin zij zich vormde. U kunt daarbij gebruik maken van de introductie en de inleesteksten.

Het thema 'Nadere kennismaking met tante Roosje' bestaat uit 4 sub-thema's:

- Wie was tante Roosje?
- Maatregelen tegen de Joden
- Hoe denk jij erover?
- Wat doet Roosje?

Ieder thema bestaat uit vragen en opdrachten. Leerlingen maken die – naar keuze van u – individueel, in tweetallen of in iets grotere groepjes, tenzij anders vermeld. Een uitgangspunt van dit project is dat leerlingen met elkaar in gesprek zijn en het gesprek is in dit thema ook duidelijk aan de orde.

De aard van sommige opdrachten is zodanig, dat klassengesprekken belangrijk zijn. Enkele aanwijzingen bij de opdrachten.

Opdracht 1: Laat de leerlingen die individueel maken. Aan het eind van dit thema komen zij daarop terug bij opdracht 4. Op dat moment is een klassengesprek nuttig.

Opdracht 2 leent zich voor eerst individuele verwerking (eventueel in tweetallen) en vervolgens een klassengesprek.

Opdracht 3 kan het beste eerst individueel verwerkt worden, maar een uitwisseling van opvattingen via een klassengesprek of een discussie is daarna een 'must'.

Opdracht 4 kan individueel maar ook in tweetallen of grotere groepjes worden verwerkt. Opdracht 4D heeft een relatie met opdracht 1. Het is van belang om daar in een klassengesprek aandacht aan te besteden.